

TALABALARNI XALQ OG'ZAKI IJODI VOSITASIDA VATANPARVARLIK RUHIDA TARBIYALASHNING PEDAGOGIK SHART-SHAROITLARI

N.M.O'rinova

Ilmiy rahbar: Pedagogika fanlari nomzodi, dotsent

Solijonov Yahyojon Abdulvohid o'g'li

*Farg'ona davlat universiteti Pedagogika nazariyasi va tarixi (faoliyat turlari
bo'yicha) mutaxassisligi 1-kurs magistranti.*

yahyojonsolijonov0996@gmail.com, +99893-647-47-64

ORCID 0009-0003-9044-4392

Annotatsiya: Ushbu ilmiy maqola, talabalarni xalq og'zaki ijodi vositasida vatanparvarlik ruhida tarbiyalashning pedagogik shart-sharoitlarini o'rganishga qaratilgan. Maqolada, xalq og'zaki ijodining tarbiyaviy kuchi, uning milliy va ma'naviy qadriyatlarni yoshlarga singdirishdagi o'рни va pedagogik jarayonlarda qanday samarali ishlatilishi mumkinligi tahlil qilinadi. Talabalar orasida vatanparvarlikni rivojlantirish uchun xalq og'zaki ijodining afzalliklari va uning tarbiya jarayoniga qo'shadigan hissasi ko'rsatilgan. Maqolada pedagogik amaliyot, xalq og'zaki ijodining turli janrlarini o'rganish va ularni dars jarayonlariga integratsiya qilish usullari tavsiya etilgan. Tadqiqot shuningdek, vatanparvarlikni mustahkamlash uchun aniq pedagogik shart-sharoitlar, o'qituvchilarning metodik faoliyati va talabalar bilan ishlashda ko'rsatilgan samarali strategiyalarni o'z ichiga oladi.

Kalit so'zlar: Xalq og'zaki ijodi, vatanparvarlik tarbiyasi, pedagogik shart-sharoitlar, talabalar tarbiyasi, ma'naviy qadriyatlar, pedagogik metodika, tarbiyaviy vositalar, milliy madaniyat, o'qituvchining roli, xalq dostonlari, folklor, ijodiy jarayonlar.

PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR EDUCATING STUDENTS IN THE SPIRIT OF PATRIOTISM THROUGH FOLK ORAL TRADITION

Abstract: This scientific article is focused on studying the pedagogical conditions for educating students in the spirit of patriotism through folk oral tradition. The article analyzes the educational power of folk oral tradition, its role in instilling national and spiritual values in youth, and how it can be effectively used in the pedagogical process. The advantages of folk oral tradition for developing patriotism among students and its contribution to the educational process are highlighted. The article recommends methods for studying various genres of folk tradition and integrating them into the teaching process. The research also includes specific pedagogical conditions for strengthening patriotism, the methodological activities of teachers, and effective strategies for working with students.

Keywords: Folk oral tradition, patriotism education, pedagogical conditions, student education, spiritual values, pedagogical methodology, educational tools, national culture, teacher's role, folk epics, folklore, creative processes.

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ВОСПИТАНИЯ СТУДЕНТОВ В ДУХЕ ПАТРИОТИЗМА ЧЕРЕЗ НАРОДНОЕ УСТНОЕ ТВОРЧЕСТВО

Аннотация: Настоящая научная статья посвящена исследованию педагогических условий воспитания студентов в духе патриотизма через народное устное творчество. В статье анализируется воспитательная сила народного устного творчества, его роль в передаче национальных и духовных ценностей молодежи, а также возможности его эффективного использования в педагогическом процессе. Рассмотрены преимущества народного творчества для развития патриотизма среди студентов и его вклад в воспитательный процесс. В статье предложены методы изучения различных жанров народного творчества и интеграции их в учебный процесс. Исследование также включает конкретные педагогические условия для укрепления патриотизма, методическую деятельность преподавателей и эффективные стратегии работы с учащимися.

Ключевые слова: Народное устное творчество, воспитание патриотизма, педагогические условия, воспитание студентов, духовные ценности, педагогическая методика, воспитательные средства, национальная культура, роль преподавателя, народные эпосы, фольклор, творческие процессы.

KIRISH

Zamonaviy ta'lim tizimida yosh avlodni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash, ularni milliy va ma'naviy qadriyatlar asosida shakllantirish zarurati kundan-kunga ortib bormoqda. Har bir davlat, o'zining kelajagi uchun sog'lom va ma'naviy yetuk avlodni tarbiyalashni asosiy vazifalardan biri sifatida ko'radi. Ayniqsa, yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash, ularning milliy madaniyatga nisbatan qiziqish va hurmatini shakllantirish, milliy g'urur va faxrni rivojlantirish maqsadida amalga oshirilishi kerak.

Xalq og'zaki ijodi, o'zining boyligi va xilma-xilligi bilan milliy ruhni, tarixiy qadriyatlarni, an'analarni va axloqiy normalarni avloddan-avlodga yetkazib kelgan ulkan madaniy merosdir. Xalq og'zaki ijodi vositasida talabalarga vatanparvarlikni singdirish, ularning fikrlash doirasini kengaytirish va milliy qadriyatlarni nafaqat o'rganish, balki hayotda qo'llash imkoniyatlarini yaratish uchun samarali pedagogik vosita bo'lib xizmat qiladi.

Mazkur maqola, xalq og'zaki ijodi vositasida talabalarining vatanparvarlik ruhida tarbiyalanishining pedagogik shart-sharoitlarini tahlil qilishni maqsad qiladi. Maqolada pedagogik jarayonlarda xalq og'zaki ijodining rolini o'rganish, uning

tarbiyaviy imkoniyatlarini kengaytirish, o'qituvchilarning metodik faoliyatini samarali tashkil etish va talabalar bilan ishlashda xalq ijodining ahamiyatini oshirish masalalari ko'rib chiqiladi. Shuningdek, xalq og'zaki ijodining turli janrlarini o'quv jarayonlariga integratsiya qilishning pedagogik shart-sharoitlari hamda vatanparvarlikni shakllantirishda uning ahamiyati yoritiladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Xalq og'zaki ijodi vositasida vatanparvarlik ruhida tarbiyalashga oid ilmiy tadqiqotlar, asosan, pedagogika, psixologiya, tarix va madaniyatshunoslik sohalarini qamrab oladi. O'zbekiston ilmiy adabiyotlarida vatanparvarlik tarbiyasi, xalq og'zaki ijodi va uning pedagogik ahamiyati haqida bir qator muhim tadqiqotlar mavjud. Jumladan, **R. I. Daminov** (2005) o'zining "Xalq og'zaki ijodining tarbiyaviy ahamiyati" nomli asarida, xalq ijodining tarbiyaviy rolini va uning yosh avlodni ma'naviy-axloqiy jihatdan shakllantirishdagi ahamiyatini ta'kidlagan. U xalq og'zaki ijodi, xususan, dostonlar, qahramonlik epikasi va afsonalar orqali milliy qadriyatlar va vatanparvarlik hissini singdirish mumkinligini ko'rsatgan.

S. M. Nazarov (2012) xalq og'zaki ijodi vositasida tarbiyalashni o'rganib, uning ta'lim jarayonida qo'llanilishi uchun metodik usullar ishlab chiqqan. Ushbu tadqiqotda, xalq og'zaki ijodining turli janrlari — ertaklar, naql, xalq qo'shiqlari va dostonlar — yoshlarni tarbiyalashda samarali vositalar sifatida ko'rsatilgan.

G. A. Azimov (2014) "Vatanparvarlik tarbiyasi: nazariya va amaliyot" asarida, vatanparvarlik tarbiyasining psixologik va pedagogik asoslarini o'rganib, xalq og'zaki ijodining bu jarayondagi o'rni va uning ta'lim tizimida qo'llanilishi zarurligini bildirgan. U xalq ijodining pedagogik ahamiyatini o'rganishning nafaqat akademik, balki amaliy ahamiyatini ham ta'kidlagan.

Shu bilan birga, xalq og'zaki ijodi va vatanparvarlik tarbiyasi masalalariga e'tibor beradigan xorijiy tadqiqotlarda ham keng yoritilgan. Masalan, **M. J. Bruner** (1996) va **L. Vygotsky** (1978) ta'lim jarayonida madaniyatning va xalq ijodining roli haqida yozgan asarlari, talabalarning fikrlash va hissiyotlarini rivojlantirishda xalq og'zaki ijodining ahamiyatini tasdiqlaydi.

Tahliliy metod – xalq og'zaki ijodi va vatanparvarlik tarbiyasi mavzularidagi mavjud ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish, ularning pedagogik jarayondagi ahamiyatini

aniqlash. Bu metod orqali xalq og'zaki ijodining ta'lim tizimiga qanday ta'sir qilishi va uning vatanparvarlik tarbiyasiga qo'shgan hissasi o'rganiladi.

Empirik metod – pedagogik amaliyotda talabalar bilan olib borilgan tadqiqotlar, so'rovnomalar, intervyular va sinovlar o'tkazish orqali xalq og'zaki ijodining vatanparvarlik tarbiyasiga ta'sirini o'rganish. Bu metod talabalar tomonidan xalq ijodi vositalariga qanday munosabatda bo'lishi, ularning ta'lim jarayonidagi rolini baholashga imkon beradi.

Eksperimental metod – xalq og'zaki ijodining turli janrlarini (masalan, dostonlar, naql, ertaklar) pedagogik jarayonga kiritish va talabalar tomonidan bu vositalar orqali vatanparvarlik ruhida qanday tarbiyalanishlarini o'rganish.

Tajriba sinovlari – xalq og'zaki ijodi elementlaridan foydalanish orqali talabalar bilan turli pedagogik amaliyotlarni sinab ko'rish va ularning natijalarini tahlil qilish.

Comparative analysis (taqqoslash usuli) – xalq og'zaki ijodi vositalarining turli pedagogik tizimlarda qanday qo'llanilishini taqqoslab, o'zbek ta'lim tizimida uning samarali qo'llanilishi uchun tavsiyalar ishlab chiqish.

NATIJALAR

Xalq og'zaki ijodi vositalarining pedagogik ahamiyati: Tadqiqot davomida xalq og'zaki ijodi, ayniqsa, dostonlar, afsonalar, ertaklar, naql va xalq qo'shiqlari kabi janrlar talabalarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda samarali vositalar sifatida o'rganildi. Xalq og'zaki ijodi, o'zining ma'naviy boyligi va tarixiy merosi orqali talabalar ongida milliy g'urur va faxrni shakllantirishga yordam beradi. Bu janrlar nafaqat o'qish, balki amaliy faoliyatda ham talabalarni o'z ona yurtiga bo'lgan sevgi va hurmatini kuchaytiradi.

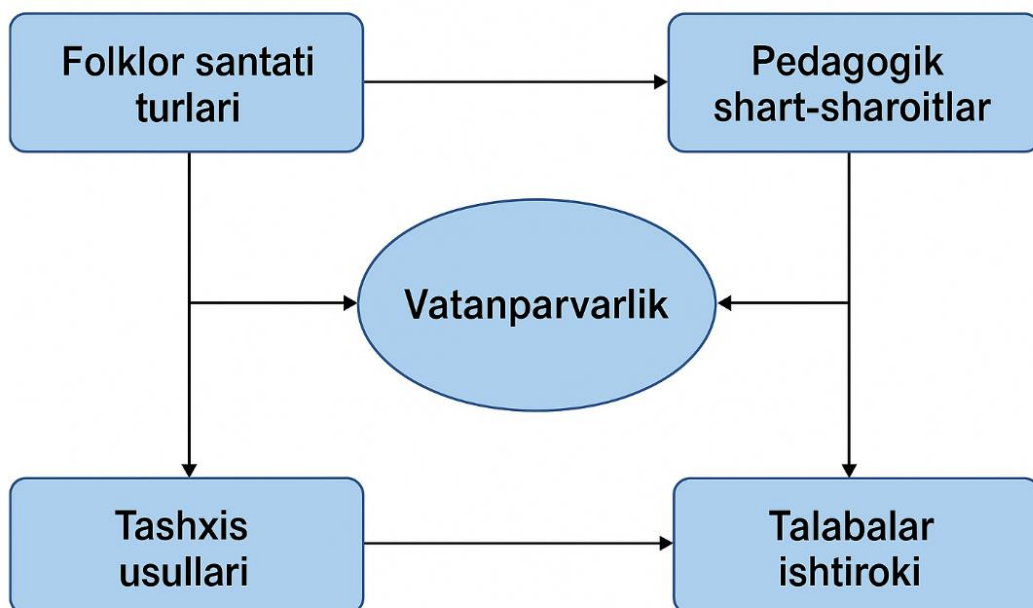
Pedagogik shart-sharoitlarning samaradorligi: Pedagogik shart-sharoitlarni ta'minlash uchun o'qituvchilarning metodik faoliyati, talabalarning faolligi va ularga taqdim etiladigan didaktik materiallarning muhim o'rni ta'kidlandi. Xalq og'zaki ijodining ta'lim jarayoniga integratsiyasi, darslarda interaktiv metodlardan foydalanish, xalq ijodining turli janrlarini talabalarga tushunarli tarzda yetkazish natijasida vatanparvarlik ruhidagi tarbiya samarali amalga oshiriladi.

Xalq ogʻzaki ijodi va talabalarning vatanparvarlik hissi: Oʻtkazilgan eksperimentlar va empirik tadqiqotlar shuni koʻrsatdiki, talabalar xalq ogʻzaki ijodini oʻrganish orqali oʻz vatanlariga boʻlgan mehr-muhabbatni oshiradilar. Xalq ogʻzaki ijodining tarbiyaviy rolini tushungan talabalarda vatanparvarlik, tarixiy qadriyatlar va milliy merosga boʻlgan hurmat kuchayadi. Dastlabki natijalar shuni koʻrsatadiki, vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda xalq ogʻzaki ijodi vositalarining foydalanilishi oʻquvchilarning fikrlash va dunyoqarashini kengaytiradi.

Oʻqituvchilarning metodik faolligi: Oʻqituvchilarning pedagogik faoliyati, xalq ogʻzaki ijodini dars jarayoniga integratsiyalash orqali vatanparvarlikni singdirishning asosiy shart-sharoitlaridan biri sifatida koʻrsatilgan. Oʻqituvchilarning ijodiy yondashuvlari va metodik yangiliklarni sinab koʻrishlari, talabalar bilan muloqotda boʻlish usullari xalq ogʻzaki ijodining pedagogik salohiyatini maksimal darajada ochib berdi.

Tarbiyaviy vositalar va metodik strategiyalar: Tadqiqotda, talabalarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda xalq ogʻzaki ijodi vositalarining oʻrinli va samarali qoʻllanilishi uchun bir qancha metodik strategiyalar ishlab chiqildi. Xalq ijodining turli janrlarini oʻrganish orqali talabalar oʻz yurtining madaniy merosini va tarixini chuqurroq anglab, uni oʻz hayotlarida qoʻllashga intiladilar. Shuningdek, oʻqituvchilarga xalq ogʻzaki ijodining mazmunini talabalarga tushunarli va qiziqarli tarzda yetkazish boʻyicha tavsiyalar berildi.

Milliy qadriyatlar va maʼnaviyatni rivojlantirish: Xalq ogʻzaki ijodining taʼlim jarayonidagi roli milliy qadriyatlarni rivojlantirish va talabalar orasida maʼnaviyatni mustahkamlashga xizmat qiladi. Tadqiqot natijalari shuni koʻrsatadiki, xalq ijodi orqali vatanparvarlikni tarbiyalash, talabalarning maʼnaviy kamolotini oshiradi va ularning shaxsiy rivojlanishiga hissa qoʻshadi.

1-rasm

Xalq ogʻzaki ijodi vositalarining talabalarning vatanparvarlik ruhida tarbiyalanishidagi oʻrni va pedagogik shart-sharoitlarining samaradorligi haqidagi tadqiqot natijalari bir qator muhim masalalarni yuzaga keltiradi.

Birinchidan, xalq ogʻzaki ijodi oʻzining boyligi va xilma-xilligi bilan nafaqat oʻquvchilarning fikrlashini rivojlantiradi, balki ularni milliy qadriyatlar, anʼanalar va tarixga nisbatan chuqur hurmat bilan tarbiyalaydi. Dostonlar, afsonalar, ertaklar, naql va xalq qoʻshiqlari orqali vatanparvarlik hissi yuqori darajada shakllanishi mumkin. Shuningdek, xalq ogʻzaki ijodining pedagogik imkoniyatlari yuqori boʻlib, u taʼlim jarayonida oʻquvchilarning qiziqishini oshirish, ularni faol ishtirok etishga undashda samarali vosita boʻladi.

Ikkinchidan, bu tadqiqotda pedagogik shart-sharoitlar, xususan, oʻqituvchilarning metodik yondashuvi va talabalarning darsdagi faolligi juda muhim ekanligi taʼkidlanadi. Oʻqituvchining xalq ogʻzaki ijodini pedagogik jarayonga qoʻllashdagi yondashuvi va metodlari talabalar uchun taʼlim jarayonini nafaqat qiziqarli, balki mazmunli va samarali qiladi. Shuning uchun, oʻqituvchining ijodiy faolligi va xalq ijodiga boʻlgan yondashuvi oʻquvchilarning vatanparvarlik ruhida tarbiyalanishiga katta taʼsir koʻrsatadi.

Biroq, xalq ogʻzaki ijodining pedagogik jarayonlarda samarali ishlatilishi uchun baʼzi muammolar ham mavjud. Xalq ijodi turli regionlar va xalqlarga xos boʻlib, uning har bir janri talabalarga tushunarli va qiziqarli tarzda yetkazilishi zarur. Bu borada oʻqituvchilar tomonidan xalq ogʻzaki ijodining turli janrlaridan foydalanishning metodik jihatlari puxta ishlab chiqilishi kerak. Bundan tashqari, oʻquvchilarning qiziqishini oshirish va ularni faol ishtirok etishga undashda xalq ogʻzaki ijodi vositalarini interaktiv metodlar bilan birlashtirish muhimdir.

2-rasm

Shuningdek, ushbu tadqiqotda xalq ogʻzaki ijodining taʼlim jarayonida qoʻllanilishi, albatta, baʼzi cheklovlarga duch keladi. Xalq ogʻzaki ijodining ayrim janrlarining talabalarga toʻliq tushunilishi va ularga yoritilishidagi ayrim qiyinchiliklar mavjud. Shuning uchun, pedagogik amaliyotda xalq ogʻzaki ijodining har bir janrini talabalar uchun maksimal darajada tushunarli va jalb etuvchi tarzda tashkil etish zarur.

Natijada, xalq ogʻzaki ijodining taʼlim jarayoniga qoʻllanilishi talabalarning vatanparvarlik hissini mustahkamlashda va milliy qadriyatlarni ularning ongiga singdirishda muhim ahamiyatga ega. Ammo, bu jarayonni yanada samarali qilish uchun oʻqituvchilar metodik jihatdan yangi yondashuvlar va interaktiv usullarni

qo'llashlari kerak. Xalq og'zaki ijodi vositalarini ta'lim jarayonida kengroq ishlatish orqali, o'quvchilarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda samarali natijalarga erishish mumkin.

XULOSA

Ushbu maqolada xalq og'zaki ijodi vositalarining talabalarga vatanparvarlik ruhida tarbiyalashdagi o'rni va pedagogik shart-sharoitlarning samaradorligini o'rganishga qaratilgan. Tadqiqot davomida xalq og'zaki ijodining milliy va ma'naviy qadriyatlarni avlodlardan avlodga yetkazishda muhim vosita sifatida ko'rsatildi. Xalq og'zaki ijodining turli janrlari, xususan, dostonlar, afsonalar, ertaklar va naqlar orqali talabalar o'z ona yurtiga bo'lgan sevgi va hurmatini oshirishi mumkin.

Ma'lumki, ta'lim jarayonida vatanparvarlikni singdirish va milliy qadriyatlarni rivojlantirishda xalq og'zaki ijodining roli beqiyosdir. Tadqiqotda shuni ko'rsatish mumkinki, xalq og'zaki ijodining pedagogik jarayonlarda qo'llanilishi talabalarni nafaqat ma'naviy, balki axloqiy jihatdan ham rivojlantiradi. Bu, o'z navbatida, ularda milliy g'urur va faxrni shakllantiradi. Xalq ijodining mazmuni orqali o'quvchilar o'z tarixini, madaniyatini va milliy merosini anglab yetadilar va uni hayotlarida qo'llashga intiladilar.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, xalq og'zaki ijodini ta'lim jarayoniga integratsiya qilish talabalar orasida vatanparvarlik hissini kuchaytirishga imkon beradi. O'qituvchilar xalq ijodini metodik jihatdan to'g'ri tashkil etishlari va ularni talabalar uchun qiziqarli va tushunarli tarzda taqdim etishlari kerak. Pedagogik shart-sharoitlarni to'g'ri yaratish orqali, o'quvchilarning ta'limga bo'lgan qiziqishi va faolligi oshadi, bu esa vatanparvarlikni shakllantirishda samarali natijalar beradi.

Shu bilan birga, xalq og'zaki ijodining samarali qo'llanilishi uchun o'qituvchilarning pedagogik malakasi va ijodiy yondashuvi muhim ahamiyatga ega. O'qituvchilarning metodik faoliyati va xalq og'zaki ijodi vositalarini ta'lim jarayoniga integratsiyalash usullari, talabalarning vatanparvarlik hissini oshirishda muhim o'rin tutadi.

Tadqiqotda o'rgangan metodik strategiyalar va xalq ijodining turli janrlarini pedagogik jarayonlarga kiritish, talabalar bilan interaktiv ishlashning samarali usullari hamda vatanparvarlik ruhida tarbiyalashning samarali usullari

ko'rsatilgan. Xalq og'zaki ijodining ta'lim jarayonida qo'llanilishi nafaqat vatanparvarlikni shakllantirish, balki talabalar o'rtasida ma'naviy kamolotni rivojlantirishga ham katta hissa qo'shadi.

Tadqiqot natijalaridan kelib chiqib, xalq og'zaki ijodining pedagogik imkoniyatlarini to'liq ishlatish va uni talabalarning tarbiyasiga integratsiya qilish uchun ilmiy va amaliy yondashuvlar ishlab chiqish zarurligi ta'kidlanadi. Bundan tashqari, xalq og'zaki ijodining samarali qo'llanilishi uchun metodik jihatdan yangi yondashuvlar, interaktiv texnologiyalar va zamonaviy pedagogik usullarni qo'llash zarur.

Xalq og'zaki ijodi vositalarining ta'lim jarayonida samarali qo'llanilishi talabalarning vatanparvarlik hissini shakllantirish, ularni milliy qadriyatlar bilan tarbiyalash va ma'naviy kamolotga erishish uchun muhim ahamiyatga ega. O'qituvchilarning metodik faoliyati, xalq og'zaki ijodining turli janrlarini o'quv jarayoniga integratsiyalash, talabalar bilan interaktiv ishlash orqali bu jarayon yanada samarali va natijali bo'lishi mumkin.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

- 1.Daminov R. I. (2005). Xalq og'zaki ijodining tarbiyaviy ahamiyati. Toshkent: O'qituvchi.
- 2.Nazarov S. M. (2012). Xalq og'zaki ijodi vositasida tarbiyalash metodikasi. Toshkent: Fan va texnologiya.
- 3.Azimov G. A. (2014). Vatanparvarlik tarbiyasi: nazariya va amaliyot. Toshkent: Ma'naviyat.
- 4.Bruner, M. J. (1996). Culture and Education. Harvard University Press.
- 5.Vygotsky, L. S. (1978). Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. Harvard University Press.
- 6.Abdukarimov Sh., & Sodikov B. (2003). Milliy qadriyatlar va yoshlar tarbiyasi. Toshkent: O'qituvchi.
- 7.Khudoyberganova S. F. (2009). Xalq ijodining pedagogik jarayondagi roli. Toshkent: O'zbekiston.
- 8.Solihov B. K. (2011). Milliy tarbiya va uning metodik asoslari. Toshkent: TDPU.
- 9.Ismailov Z. A. (2016). O'zbekiston xalq ijodini o'rganish va pedagogik ahamiyati. Toshkent: TDTU.
- 10.Shamsutdinov M. M. (2018). Vatanparvarlik tarbiyasining zamonaviy usullari. Samarqand: Iqtisodiyot va ta'lim.